

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS
KOMISIJOS VEIKLOS
ATASKAITA

2024

LIETUVOS
TEISMAI

Statistika

2024 m. sausio 1 d. – 2024 m. gruodžio 31 d.

	2022	2023	2024
Gauti teikimai, pareiškimai, prašymai, skundai bei kiti dokumentai	204	209	210
Pareiškimai, prašymai, skundai, kurie nebuvo nagrinėti Komisijos posėdyje (pateikti atsakymai Komisijos pirmininko sprendimu)	147	132	145
Komisijos posėdžiuose nagrinėtini teikimai, prašymai dėl konsultacijų	12	9	11
Kiti įvairiomis formomis pateikti kreipimaisi, kurie atmesti kaip nepriskirtini Komisijos kompetencijai	45	68	54
Iškeltos drausmės bylos	3	4	2
Apsiribota svarstymu (drausmės byla neiškelta)	2	2	1
Drausmės byla neiškelta nenustačius drausminės atsakomybės pagrindų požymių	0	0	1
Drausmės bylos svarstymo procedūra nutraukta nelikus drausmės atsakomybės subjekto	0	0	0
Konsultacijos	7	3	7

Tendencijos

Vertinant Komisijoje gaunamų dokumentų skaičių, pažymima, kad gaunamų teikimų, kuriuose prašoma iškelti drausmės bylą teisėjams, skaičius lyginant 2022–2024 m. išlieka panašus.

Komisijos posėdyje buvo nagrinėti 4 teikimai dėl drausmės bylų iškėlimo bei 7 prašymai dėl konsultacijų suteikimo.

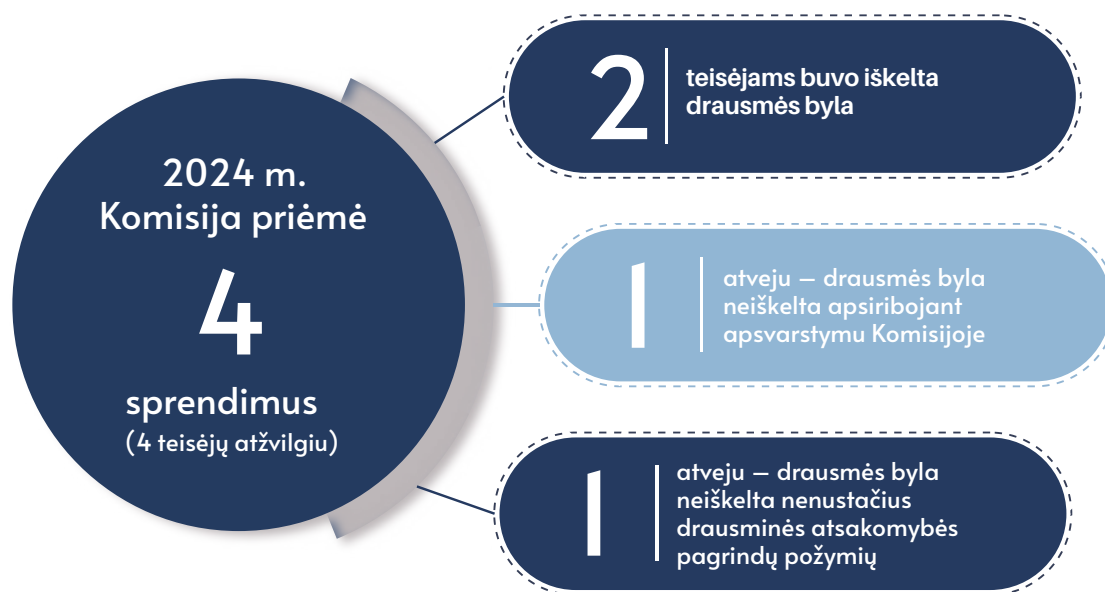
145 teikimai nebuvo nagrinėti Komisijos posėdyje, pareiškėjams buvo pateikti motyvuoti atsakymai dėl atsisakymo nagrinėti teikimą Komisijos posėdyje.

Tai reiškia, kad didžioji dalis gaunamų teikimų (apie 93 proc.) nebuvo nagrinėjami

Komisijos posėdžiuose, nes juose buvo prašoma revizuoti teismų sprendimus ar įvertinti teisėjo procesinius veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo aspektais. Kai kurie skundai neatitiko Komisijos nuostatuose keliamų reikalavimų – buvo nemotyvuoti, deklaratyvaus pobūdžio ar turintys kitų trūkumų (teikiami pakartotinai, tinkamai nepasirašyti, surašyti nevalstybine kalba ir pan.).

Pareiškėjams pateikiamuose atsakymuose dėl jų skundų nenagrinėjimo Komisijoje išsamiai paaiškinama Komisijos kompetencija, nurodoma, kokius teisėjų veiksmus Komisija gali vertinti etikos požiūriu. Tam tikrais atvejais, prieš atsisakant nagrinėti skundą, Komisijoje buvo gauti teisėjo, kurio elgesys skundžiamas, teismo pirmininko paaiškinimai, vertinama kita medžiaga, klausomi teismo posėdžių garso įrašai ir kt., ir tik po to teikiamas atsakymas pareiškėjui. Tokia praktika padėjo geriau įvertinti pareiškėjų skunduose dėstomas aplinkybes ir užtikrinti, kad Komisijos posėdžiuose būtų svarstomi tik tie teikimai, kurie yra motyvuoti, surašyti konkrečiai, dalykiškai ir reikalauja išsamaus tyrimo bei įvertinimo pagal Komisijos kompetenciją.

Sprendimai

Pažymėtina, kad:

- 1 atveju buvo vertinama teisėjo elgesio atitiktis Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnyje nustatytam pagarbos žmogui principui;
- 2 atvejais – teisėjų elgesio atitiktis Teisėjų etikos kodekso 8 straipsnyje nustatytam teisingumo ir nešališkumo principui;
- 1 atveju – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjų etikos kodekso 9 straipsnyje nustatytam nepriklausomumo principui
- 2 atvejais – teisėjų elgesio atitiktis Teisėjų etikos kodekso 14 straipsnyje nustatytam pavyzdžingumo principui;
- 4 atvejais – teisėjų elgesio atitiktis Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje nustatytam pareigingumo principui.

2024 m. vasario 29 d. sprendimu Nr. I8P-1 Komisija iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas neinformavo proceso dalyvių apie aplinkybes, galinčias kelti abejonių dėl jo nešališkumo nagrinėjant kasacinę bylą, neinformavo apie savo giminystę su Lietuvos apeliacinio teismo teisėju kitų proceso dalyvių, nenusišalino nuo šios bylos nagrinėjimo. Įvertinusi aptartus teisėjo veiksmus, Komisija padarė išvadą, kad šiais savo veiksmais jis pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų teisingumo ir nešališkumo, nepriklausomumo, pavyzdingumo, pareigingumo principų reikalavimus, įpareigojančius teisėją nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti bylos nagrinėjimui, ginti teisėjų ir teismų nepriklausomumo įvaizdį visuomenėje, saugoti savo profesijos garbę ir prestižą bei savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai (2024 m. gegužės 22 d. Teisėjų garbės teismo sprendimu Nr. 21P-2 Komisijos iškelta drausmės byla teisėjo atžvilgiu buvo nutraukta nenustačius teisėjo drausminės atsakomybės pagrindų).

2024 m. vasario 29 d. sprendimu Nr. I8P-2 Komisija iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąsias bylas, daug kartų neatliko Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) nustatytos konkrečios teisėjo pareigos, neužtikrino tinkamo savo darbo organizavimo – nesilaikė baudžiamųjų bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų. Teisėjas, neatlikdamas procesinių veiksmų, inicijuojančių baudžiamųjų bylų nagrinėjimą teisiama jame posėdyje, ilgą laiką neskyrė teisiama jų posėdžių, šiais savo veiksmais vilkino bylų nagrinėjimą, pažeidinėjo teismo procesinių sprendimų surašymo ir paskelbimo tvarką ir taip pažeidė bylos nagrinėjimo teisme dalyvių teisę į operatyvų teismo procesą, komplikavo galimybes pasinaudoti teise apeliacine tvarka apskųsti teismo nuosprendį. Komisija padarė išvadą, kad nevienkartinis įstatyme nustatytos teisėjo pareigos neatlikimas, sudarantis padėtį, dėl kurios gali komplikuotis BPK nustatytų bylos nagrinėjimo teisme dalyvių procesinių teisių įgyvendinimas, yra pareigingumo (Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1, 3, 4 punktų), pagarbos žmogui (Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnio 1 punkto) ir pavyzdingumo (Teisėjų etikos kodekso 14 straipsnio 1 ir 2 punktų) principų pažeidimas (2024 m. kovo 22 d. Teisėjų garbės teismo sprendimu Nr. 21P-3 Komisijos iškelta drausmės byla teisėjo atžvilgiu buvo nutraukta išnykus teisėjų drausminės atsakomybės subjektui).

Komisija 2024 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. I8P-3 atsisakė iškelti teisėjai drausmės bylą ir apsiribojo tik svarstymu. Savo sprendime Komisija konstatavo, kad teisėjas nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktuose įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimų, teisėjo veiksmuose nagrinėjant civilines bylas nustatyta akivaizdaus civilinio proceso įstatymo pažeidimo ir aiškiai aplaidaus teisėjo pareigų atlikimo požymių dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 269 straipsnio 1 dalyje nustatyto galutinio teismo procesinio sprendimo priėmimo ir paskelbimo termino nesilaikymo bei vien tik elektroniniu formatu tvarkomose civilinėse bylose procesinių sprendimų nepasirašymo iš anksto numatytu procesinio sprendimo priėmimo ir paskelbimo laiku.

2024 m. gegužės 15 d. sprendimu Nr. I8P-4 Komisija atsisakė iškelti teisėjui drausmės bylą nenustačius drausminės atsakomybės pagrindų požymių. Komisija pabrėžė, kad šiuo konkrečiu atveju ji negali vertinti teisėjo sprendimo nenusišalinti nuo baudžiamosios bylos nagrinėjimo, nes tai gali būti laikoma kišimusi į teismo veiklą – teisingumo vykdymą – ir būtų pažeidžiamas teisėjų nepriklausomumas. Komisija pažymėjo, kad teismo priimtų procesinių sprendimų bei atliktų procesinių veiksmų teisėtumas ir pagrįstumas vertinamas tik apeliacine ar kasacine tvarka. Be to, pateiktoje medžiagoje nebuvo objektyvių duomenų, patvirtinančių, jog teisėjų su kaltinamuoju sietų kokie nors asmeniniai ryšiai. Atsižvelgiant į tai, Komisija padarė išvadą, kad nėra pagrindo svarstyti teisėjo galimo šališkumo klausimo etikos aspektu.

Teikimai

2024 m. Komisijos pirmininko sprendimu buvo atsisakyta nagrinėti 145 teikimus.

Pastebima, kad, net ir esant reikalavimui privalomai fiksuoti teismo posėdį garso įrašu, Komisija vis dar sulaukia nemažai skundų dėl galimai neetiško teisėjų elgesio teismo posėdžiuose. Tokiu atveju perklausomi Lietuvos teismų informacinėje sistemoje LITEKO esantys teismo posėdžių įrašai ir sprendžiama, ar skundai dėl teisėjo elgesio pagrįsti. Dažniausiai pareiškėjų reiškiami skundai nepasitvirtina – teisėjai teismo posėdžiuose elgiasi dalykiškai ir mandagiai, o tam tikrą teisėjų epizodiškai pakeltą balsą, pertrauktą proceso dalyvio kalbą, pasakytą griežtesnę pastabą Komisija paprastai vertina kaip pareigos vadovauti procesui vykdymą, siekį užtikrinti, kad bylai reikšmingos aplinkybės būtų aiškinamos koncentruotai, nenukrypstant nuo bylos esmės ir būtų pasiektas spartus bylos nagrinėjimas.

Pažymima, kad atsisakymas nagrinėti teikimą priimamas visapusiškai įvertinus teikimo turinį: ar teikime nurodomos aplinkybės nėra siejamos su teismo priimto sprendimo kvestionavimu, ar teikime nurodyti reikalavimai atitinka Komisijos kompetenciją, ar nurodomi teisėjo veiklos trūkumai gali būti vertinami kaip sisteminiai ir šiurkštūs.

Komisija, siekdama prevencinių tikslų bei įvertinusi kiekvieną konkretų atvejį, teikdama atsakymą pareiškėjui, kartu, jei tai reikalinga, pateikia ir rekomendaciją ar siūlymą teisėjui atkreipti dėmesį į tam tikrus savo elgesio aspektus ir jį koreguoti.

Konsultacijos

Konsultacijų teikimas teisėjams vertinamas kaip prevencinė komisijos veikla teisėjų etikos srityje, ji ir toliau išlieka aktuali ir svarbi. Vertindama individualią situaciją bei konkrečias aplinkybes, Komisija formuoja rekomenduojamą tam tikro elgesio modelį, atitinkantį teisėjo etikai keliamus reikalavimus.

2024 m. Komisija suteikė 7 konsultacijas: dėl proceso dalyvio teisės reikalauti iš teisėjų pateikti jam susipažinti bylą nagrinėjančio teisėjo pažymėjimą; dėl teisėjo teisės dalyvauti medžioklės veikloje ir būti medžiotojų visuomeninės organizacijos (asociacijos) nariu; dėl teisėjo teisės dalyvauti futbolo akademijos, turinčios viešosios įstaigos statusą, veikloje ir būti šios įstaigos valdybos nariu; dėl teisėjo teisės dalyvauti

futbolo akademijos, turinčios viešosios įstaigos statusą, veikloje ir būti šios įstaigos valdybos nariu; dėl teisėjo teisės dalyvauti Karo komendantūros veikloje; dėl teisėjų ir teismų pirmininkų naudojimosi saviraiškos laisve apribojimų, ypač reiškiant nuomonę visuomenės informavimo priemonėse apie politinius procesus; dėl teisėjo teisės verstis individualia pedagogine veikla ir mokyti suaugusius ir vaikus italų kalbos; dėl teisėjų teisės nusišalinti nuo civilinės bylos nagrinėjimo pagrindų.

Suteiktos konsultacijos, kaip ir Komisijos priimti sprendimai, yra viešinami Nacionalinės teismų administracijos puslapyje adresu:

<https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-etikos-ir-drausmes-komisija/konsultacijos/185/2024-II>

Aktualijos

2025 m. sausio 10 d. Teisėjų taryba patvirtino naujos sudėties Teisėjų etikos ir drausmės komisiją, kurią sudaro: Teisėjų etikos ir drausmės komisijos pirmininkas, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas, Civilinių bylų skyriaus pirmininkas Marius Bajoras, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja Jūratė Varanauskaitė, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėja Veslava Ruskan, Kauno apygardos teismo teisėja Laima Šeputienė, Lietuvos Respublikos Prezidento paskirtas visuomenės atstovas Tomas Berkmanas, Lietuvos Respublikos Prezidento paskirtas visuomenės atstovas Liudas Ramanauskas, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko paskirtas visuomenės atstovas Vladimiras Laučius.

2025 m. sausio 31 d. įvyko kadenciją baigusios Komisijos ir naujos sudėties Komisijos narių susitikimas, kuriame Teisėjų tarybos pirmininkės pavaduotojas Nerijus Meilutis padėkojo kadenciją baigusios Komisijos pirmininkei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjai Sigitai Jokimaitei ir Komisijos nariams už nuveiktus reikšmingus darbus.

Kadenciją baigusi Komisija pasidalino mintimis apie praktinius veiklos organizavimo aspektus, teisėjų elgesio vertinimo standartus, ateityje Komisijos laukiančius iššūkius. Susitikimas buvo naudingas ir tuo, kad naujos sudėties Komisijos nariai susipažino, aptarė siekiamus tikslus ir pagrindinius veiklos principus, artimiausius laukiančius darbus.

Prevenција

Teisėjų etikos ir drausmės komisija ypač pabrėžia teisėjų profesinės etikos sklaidos svarbą.

Kas ketvirtį Komisija teikia informaciją Lietuvos teismų naujienlaiškiui, kuriame teisėjai turi galimybę susipažinti su naujausiais Komisijos priimtais sprendimais, suteiktomis konsultacijomis bei kita aktualia informacija.

Ankstesnės kadencijos Komisijos pirmininkė Sigita Jokimaitė dalyvavo įvairiuose su teisėjų etika susijusiuose renginiuose bei vedė mokymus teisėjams.

Ankstesnės kadencijos Komisijos pirmininkė Sigita Jokimaitė 2024 m. sausio 31 d., balandžio 8 d., lapkričio 6 d. vedė mokymus „Teisėjų etika“ skirtinguose Lietuvos regionuose dirbantiems teisėjams, jų metu teisėjai buvo supažindinti su naujausiomis profesinės etikos reikalavimų aktualijomis, naujausia Teisėjų etikos ir drausmės komisijos praktika, Teisėjų garbės teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika etikos srityje.

2024 m. kovo 15 d. įvyko Latvijos ir Lietuvos teisėjų etikos komisijų susitikimas/diskusija.

2024 m. balandžio 26 d. ankstesnės kadencijos Komisijos pirmininkė Sigita Jokimaitė dalyvavo diskusijoje Visuotiniame advokatų susirinkime apie teisėjų ir advokatų profesinę etiką.

2024 m. birželio 12 d. ankstesnės kadencijos Komisijos pirmininkė Sigita Jokimaitė skaitė pranešimą apie teisėjų drausminės atsakomybės mechanizmą Lietuvoje Bosnijos ir Hercogovinos teisėjams.